

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

УДК 338.242: 338.012

Куцик П. О.,
ORCID ID: 0000-0001-5795-9704, Researcher ID: G-9204-2019,
к.е.н., проф., ректор, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

Процикевич А. І.,
аспірант, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ РИНКУ ІТ-ПОСЛУГ УКРАЇНИ

Анотація. Обґрунтовано важливість диверсифікації джерел і форм залучення інвестицій у залежності від типу ключових суб'єктів ринку ІТ-послуг. Визначено форми фінансово-інвестиційної підтримки реалізації інвестиційних проектів суб'єктів ринку ІТ-послуг з одночасним їх спрямуванням на вирішення таких завдань державної політики за типами підприємств: для великих підприємств ІТ, що створюють і реалізують кінцевий продукт – збільшення обсягів інвестування, його детінізація та імпорт передових технологій; підприємств сфери ІТ, що реалізують суспільно стратегічні проекти – формування інвестиційного забезпечення розробки і реалізації стратегічно важливих проектів у сфері ІТ-послуг; інтегрованих ІТ-структур – акумулювання та ефективного використання інвестиційного та ресурсного забезпечення локальних інтегрованих систем, зміцнення конкурентоспроможності ІТ-сфери; малих суб'єктів господарювання у сфері ІТ – фінансова підтримка впровадження нових передових інноваційних проектів у сфері ІТ-послуг; суб'єктів ІТ, які спеціалізуються на аутсорсингу послуг – інвестиційний супровід проектів із диверсифікації діяльності та переходу на створення кінцевого продукту для його пропозиції на внутрішньому і зовнішньому ринках. Зроблено висновок, що органам державного управління слід спеціалізуватися не на окремих напрямках державної політики, а на впровадженні повного комплексу засобів активізації інвестиційної діяльності на вітчизняному ринку ІТ-послуг.

Ключові слова: ринок ІТ-послуг, інвестиційний ресурс, державна політика, розвиток, державна підтримка.

Kutsyk P. O.,
ORCID ID: 0000-0001-5795-9704, Researcher ID: G-9204-2019,
Ph.D., Professor, Rector, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

Protsykevych A. I.,
Postgraduate, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

PRIORITIES OF THE FINANCIAL AND INVESTMENT STATE POLICY OF SUPPORT FOR IT-SERVICES MARKET DEVELOPMENT IN UKRAINE

Abstract. The importance of diversifying sources and forms of investments attraction depending on the type of key IT-market actors is substantiated. The forms of financial and investment support for the implementation of investment projects of IT-market actors are determined, while they are aimed at solving the following problems of state policy by types of enterprises: for large IT-enterprises, which create and sell the final product - increase of investments volume, its de-shadowing and advanced technologies import; IT-companies that implement socially-strategic projects - the formation of investment support for the development

and implementation of strategically important projects in the field of IT-services; integrated IT-structures - accumulation and effective use of investment and resource provision of local integrated systems, strengthening the competitiveness of the IT-sphere; small business entities in the field of IT - financial support for the introduction of new advanced innovative projects in the field of IT-services; IT-entities specializing in outsourcing services - investment support for diversification projects and transition to the creation of the final product for its offer on the domestic and foreign markets. It is concluded that public administration bodies should be specialized not on certain areas of state policy, but on the implementation of a full range of means for activating investment activity in the domestic IT-market.

Key words: IT-services market, investment resource, state policy, development, state support.

JEL Classification: L63; L86; M13; O38.

Постановка проблеми. За будь-якого підходу до державної інвестиційної політики на тому чи іншому ринку завжди найбільш складним аспектом залишається обґрунтування джерел і засобів залучення інвестиційного ресурсу. Навіть за досконалого інвестиційного середовища у разі відсутності капіталу інвестиційні проекти приречені на невдачу і неотримання відповідного фінансування.

З іншої сторони, суб'єкти господарювання – учасники ринку IT-послуг мають розуміти й те, що суттєво варіюються й вартість і потенціал залучення інвестицій із різних джерел для різних представників IT-сектора.

Відповідно, впливає важливий висновок про перспективність застосування диференційованих підходів у межах державної політики стимулювання активізації інвестиційного процесу на вітчизняному ринку IT-послуг у залежності від масштабів і специфіки бізнесу. Такий підхід дозволяє сформулювати так звану “карту” системи джерел залучення найбільш доступного інвестиційного ресурсу для суб'єктів аналізованого ринку.

При цьому профільні державні структури мають всі можливості та підстави для одночасного вирішення у процесі інвестиційної політики держави стратегічних завдань подальшого поступу вітчизняних суб'єктів та аналізованого ринку в цілому. Так, на наше переконання, інвестиційна політика може вирішувати завдання нарощування обсягів діяльності великих суб'єктів ринку IT-послуг, збільшення інвестування у цьому секторі ринку, його детінізації та імпорту передових технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми управління процесами інформаційно-аналітичного та техніко-технологічного розвитку внутрішнього ринку України широко досліджені у працях таких науковців, як Т. Васильців, З. Варналій, О. Власюк, Р. Лупак, Ю. Пинда, М. Флейчук, А. Шехлович та ін. Ключові аспекти розроблення та реалізації державної політики фінансово-інвестиційного забезпечення розвитку сегмента IT-послуг висвітлені у працях К. Барлетта, С. Гешала, Дж. Даннінга, В. Новицького, О. Плотнікова, О. Рогача, Л. Руденко, С. Сіденко, А. Субботіна та ін.

Аналіз основних праць у розрізі зазначених науковців дозволив дійти висновку про те, що ними зроблено значний внесок у дослідження проблем

фінансово-інвестиційного забезпечення розвитку ринку IT-послуг. Враховуючи високу динаміку розвитку ринку IT-послуг в Україні та зростання його ролі у забезпеченні економічної безпеки держави, існує необхідність виділення пріоритетів системи державного регулювання відповідної сфери, що стосуватимуться забезпечення фінансово-інвестиційної підтримки, а також низки інших інституційних і структурних реформ.

Постановка завдання. Метою статті є визначення пріоритетів державної політики фінансово-інвестиційної підтримки розвитку ринку IT-послуг України, що базуватимуться на системі стратегічних завдань і вибору форм залучення органами влади інвестицій на ринок.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливим для економіки і суспільства держави є й функціонування сектора IT-суб'єктів, які вже сьогодні реалізують або мають потенціал створення стратегічно важливих IT-продуктів. У цьому напрямі забезпечується формування інвестиційного підґрунтя для розробки і реалізації стратегічно важливих проектів у сфері IT-послуг. Так, інституційно-інфраструктурним елементом як для активізації інвестиційної діяльності, так і безпосередньо сталого розвитку сфери IT-послуг України є створення та нарощування масштабів діяльності вітчизняних IT-кластерів і інших локально інтегрованих структур в цій сфері, здатних об'єднати, узгодити та реалізувати фінансово-економічні і господарські інтереси представників науки, освіти, інновацій, IT-сфери, фінансово-кредитного та реального сектора національної економіки. Відповідно, на наше переконання, державі слід сфокусувати увагу на акумулюванні та ефективному використанні інвестиційного та ресурсного забезпечення локальних інтегрованих систем для зміцнення конкурентоспроможності IT-сфери. Вважаємо, що такі завдання мають спільне підґрунтя.

Не меншою є й роль сектора малого підприємництва ринку IT-послуг. Відповідно, тут представникам влади необхідно підтримати його суб'єктів інвестиційним забезпеченням, у тому числі для створення і впровадження стартапів. Має надаватися фінансова підтримка впровадження нових передових інноваційних проектів у сфері IT-послуг.

Але потрібно розуміти і перспективність функціонування та розвитку й тих суб'єктів сфери ІТ, які на сьогодні виконують меншу роль в економіці. Мова, зокрема, йде про структури сфери ІТ, які спеціалізуються здебільшого на виконанні замовлень зовнішніх контрагентів (аутсорсингу послуг). На нашу думку, органам влади потрібно поставити перед собою завдання інвестиційної підтримки проектів таких суб'єктів ринку ІТ-послуг з диверсифікації їх діяльності та переходу на створення кінцевого продукту для його пропозиції на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Базуючись на таких постулатах, наведемо на рис. 1 ключові завдання державної політики та форми залучення інвестицій на ринок ІТ-послуг України. Слід наголосити на тому, що держава в найбільшій мірі зацікавлена в підтримці реалізації інвестиційних проектів великих суб'єктів ринку ІТ-послуг, що створюють та реалізують кінцевий продукт. Такий висновок обґрунтовується передовсім тим, що суб'єкти цього сегмента аналізованої сфери функціонують найбільш прозоро, здійснюють вагомий внесок у ВВП і соціально-економічний розвиток держави, мають значну частку доданої вартості у структурі реалізованих послуг [1, с. 101-115; 2, с. 78-96].

Оскільки ці ж суб'єкти є найбільш інвестиційно привабливими для зовнішнього інвестування, на нашу думку, їм слід сконцентруватися навколо залучення інвестиційного ресурсу в межах міжнародної співпраці з провідними ІТ-фірмами та інвесторами у секторі ІТ. У значній мірі цьому має послугувати активна діяльність підприємств відносно комунікування та налагодження відповідної інвестиційно-господарської діяльності. Але вагомим тут є й ресурс державної підтримки із застосуванням інструментів торгово-промислових палат, міжнародних зовнішньоекономічних і консульських представництв, площадок на міжнародних виставках і ярмарках.

Слід розробити пакет перспективних (для загальносвітових тенденцій розвитку інформаційних технологій та інформаційного суспільства) інвестиційних пропозицій вітчизняних великих підприємств ІТ-сфери і здійснювати їх активну популяризацію та просування в системі лідерів світового ринку ІТ-послуг і інвесторів, що спеціалізуються на підтримці інвестиційних проектів у сфері ІТ-послуг.

Додамо, що аналогічний підхід може впроваджуватися й на внутрішньому ринку ІТ-послуг шляхом підготовки великими вітчизняними суб'єктами цієї сфери до реалізації на внутрішньому ринку спільних зі світовими лідерами інвестиційних проектів. Фактично інвестор має побачити достатню місткість цільового ринкового сегмента, наявність попиту і платоспроможності споживачів новостворених ІТ-послуг. Оскільки такі проекти пов'язані зі значними обсягами інвестування, держава має взяти їх під власний патронат, супровід і контроль. У низці країн світу для підтримки національних інвестиційних проектів за участі іноземного капіталу створюються окремі підрозділи при урядових структурах.

Врешті-решт великі підприємства, у т. ч. на ринку ІТ-послуг, часто є акціонерними компаніями, відтак мають потенціал і ресурс для залучення акціонерного капіталу, що є одним із найпопулярніших і затребуваних інвестиційних інструментів у світі через їх високу прибутковість і надійність. Акції є одним із основних видів цінних паперів, що підтверджують право власності їх власника на деяку частину статутного капіталу і частину прибутку підприємства та його майна. Обороти акцій відбуваються на фондовому ринку, на якому укладаються угоди з їх придбання та продажу. Вважаємо, що за умови підготовки та популяризації крупних національних інвестиційних проектів на ринку ІТ-послуг потенційними акціонерами (інвесторами) провідних вітчизняних ІТ-компаній можуть стати інші суб'єкти цієї галузі, самозайняті особи у сфері ІТ, представники суміжних видів економічної діяльності, а також сфер, де в найближчій перспективі очікується найвища активність відносно створення і впровадження інформаційних технологій (торгівля, сфера послуг, транспортування і логістика тощо).

Потрібно визнати, що принципово іншим є шлях до пошуку та залучення інвестиційного ресурсу у підприємств сфери ІТ, які позиціонують свою діяльність в сегменті реалізації стратегічних (для економіки, суспільства, соціальної сфери, системи державного управління) проектів. Водночас потрібно визнати, що така спеціалізація часто зводиться до життєвого циклу підприємства, який, власне, і обмежується лише впровадженням певного проекту, після чого активність спадає і підприємство, як правило, припиняє діяльність або ж переходить у так званий "сплячий" режим в очікуванні гранту чи державного замовлення на наступний проект рівня регіонального чи навіть національного значення [3, с. 402-441].

Звичайно, що в процесі державної підтримки такого роду проектів слід відстежувати й обмежувати можливості доступу до них з боку представників "професійних грантоотримувачів", інструментом чого слугують прозорі конкурси з вільним і рівним доступом до них усіх можливих учасників.

Щодо джерел інвестування стратегічно важливих для держави проектів, то передусім мова тут йде про залучення інвестицій у межах реалізації державних і регіональних програм розвитку ІТ-сфери, цифровізації економіки та розвитку інформаційного суспільства. Конкурентоспроможність національної економіки та її здатність зайняти привабливе місце в системі міжнародного поділу праці безпосередньо залежить від державної політики у сфері планування, програмування та реалізації політики в цій сфері. Відповідно, суб'єкти сфери ІТ-послуг, що спеціалізуються на національних проектах, мають перспективи акумулювати інвестиційний ресурс із бюджетних джерел чи інших напрямів їх фінансування.

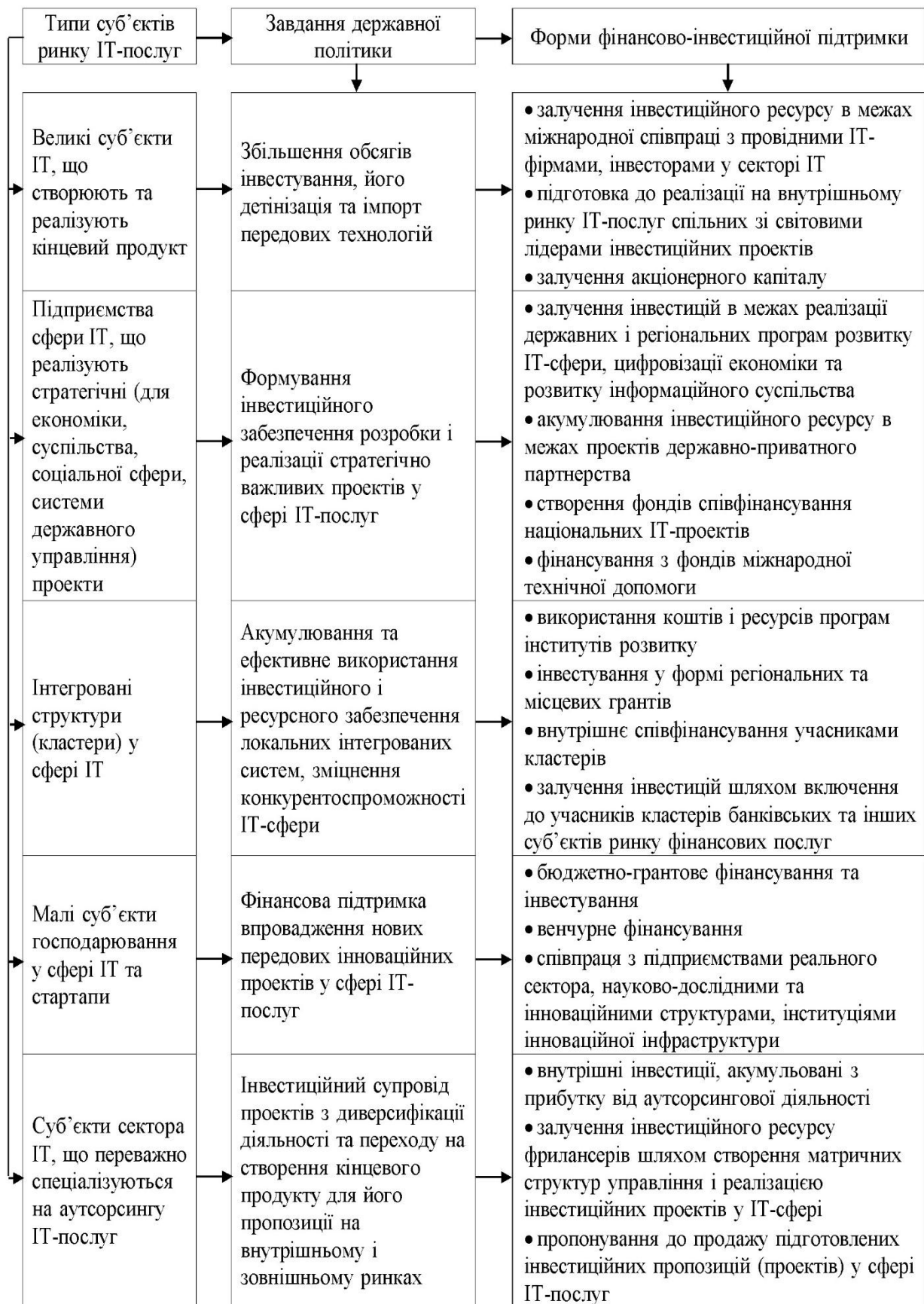

Рис. 1. Завдання державної політики та форми залучення інвестицій на ринок ІТ-послуг України (сформовано авторами)

З огляду на те, що суспільно значимі проекти у сфері ІТ-послуг часто стосуються модернізації комунальної сфери, соціальної інфраструктури, системи ЖКГ тощо і фактично передбачають необхідність доступу підприємств до стратегічно важливих для держави та її територій активів і ресурсів, ефективним і перспективним рішенням є об'єднання зусиль влади, місцевих громад та ІТ-бізнесу шляхом реалізації інвестиційних проектів на базі державно-приватного партнерства. За рахунок такої форми співпраці інвестори чи підприємства сфери ІТ-послуг отримують доступ до ринків, прав діяльності, інших бенефіціарів, придбання яких чи доступ до яких в іншому випадку потребував би вкладення інвестицій.

З іншої сторони, держава, місцеві громади та населення отримують конкурентоспроможні ІТ-продукти та ІТ-послуги, застосування яких забезпечує економічний і соціальний розвиток територій, надає позитивні імпульси для зростання інвестиційної привабливості територіальних господарських комплексів та провідних галузей і видів економічної діяльності.

Потрібно зацентувати увагу ще й на такому аспекті, як зацікавленість у реалізації національних ІТ-проектів значно ширшого кола бенефіціарів. Це також і активні громадські організації, бізнес-асоціації, політичні діячі, стратегічні для тих чи інших територій підприємства. Відповідно, існують перспективи реалізації спільних зусиль відносно вкладення інвестицій у реалізацію ІТ-проектів. Інструментами такої співпраці є створення фондів співфінансування національних ІТ-проектів, у т. ч. й для часткового їх інвестування з фондів міжнародної технічної фінансової допомоги.

Перспективною на сьогодні інституційною платформою зміцнення конкурентних позицій та розвитку вітчизняних суб'єктів ринку ІТ-послуг є створення і нарощування масштабів діяльності локальних інтегрованих структур, зокрема ІТ-кластерів. Власне, попри низку інших стратегічних переваг бізнес-інтеграції важливим завданням розвитку інтегрованих структур є об'єднання ресурсного та, зокрема, фінансово-інвестиційного забезпечення. Тому сама ідея бізнес-інтеграції тісно пов'язана із залученням інвестицій і підвищенням рівня інвестиційної спроможності і привабливості. Водночас при формуванні локальних інтегрованих структур суб'єктам сфери ІТ потрібно розуміти, що, окрім отримання низки стратегічно-господарських переваг, наявні можливості й для залучення інвестицій на підтримку становлення та розвитку ІТ-кластерів з боку ресурсів програм інститутів розвитку, інвестицій у формі регіональних і місцевих грантів [4, с. 88-90; 5, с. 144-189].

При цьому традиційними джерелами інвестування залишаються внутрішні фінансові ресурси учасників ІТ-кластерів. У таких цілях особливо перспективним може стати залучення інвестицій шляхом включення до учасників кластерів банківських та інших суб'єктів ринку фінансових послуг. Для таких партнерів передбачається низка мотиваційних аспектів і/чи стимулів. Такими, до прикладу,

можуть слугувати послуги з розробки сучасних інноваційних продуктів ІТ-банкінгу, банківське обслуговування всіх учасників кластеру, інтеграція банківського капіталу в інші види економічної діяльності і, таким чином, диверсифікація комерційних ризиків.

На нашу думку, принципово іншим є підхід до ідентифікації та залучення інвестицій такими суб'єктами ринку ІТ-послуг, як малі суб'єкти господарювання і стартапи. Їх головний бізнес-інтерес полягає у створенні і виведенні на ринок власного інноваційного ІТ-продукту (послуги), на що й скеровується більша частина інвестицій.

Відомо, що для суб'єктів малого бізнесу залучення інвестицій - питання складне і часто недосяжне. Підставами для такого висновку є відсутність заставного майна для отримання банківського кредиту, великих обсягів капіталу, інвестованого у бізнес, привабливого для інвестора, наявність вищих ризиків господарювання в порівнянні з більш стабільними середніми та великими підприємствами. Відтак, на наше переконання, в сегменті малого бізнесу активною має бути державна підтримка, що реалізується засобами бюджетно-грантового фінансування та інвестування. Існує ціла низка важливих сфер і напрямів господарювання, де малі суб'єкти ринку ІТ-послуг можуть отримувати державне замовлення на виконання тих чи інших робіт (послуг).

Окремим магістральним напрямом залучення інвестицій у сектор малого бізнесу на ринку ІТ-послуг вважаємо венчурне фінансування. Для його розвитку держава володіє низкою ефективних інструментів. Так, у цьому аспекті у світовій практиці відомими є поширення інвестиційного податкового кредиту на венчурні та інноваційні процеси в малому бізнесі, зниження ставок податку на прибуток від операцій з цінними паперами для малих підприємств, венчурних фондів, компаній і їх регіональних представництв, що фінансують ризикову інноваційну діяльність, надання малим підприємствам і венчурним фондам пільг з орендної плати та лізингу обладнання та устаткування, придбання і впровадження передових ІТ-технологій, вивільнення засобів, що поступають на малі підприємства від інвесторів на розвиток виробництва від податку на прибуток до моменту завершення освоєння інноваційних інвестицій, зміни в обліку капіталізованих витрат на НДКР, зміни пропорцій центрального та регіональних бюджетів з оподаткування представників малого бізнесу, що здійснюють діяльність у пріоритетних сферах на ринку ІТ-послуг, зокрема інноваційних і венчурних фондів, ІТ-компаній і їх регіональних представництв.

Вказані засоби в тому числі спрямовані і на: обмеження бюрократичного втручання в діяльність ІТ-суб'єктів (в т. ч. у їх облікову політику); надання рівних прав і можливостей в порівнянні з великими ІТ-компаніями у боротьбі за державні замовлення (зокрема, у сфері НДКР), принципове обмеження державних дотацій суб'єктам, які не здатні в повній мірі пристосуватися до ринкових умов господарювання.

Додамо, що вітчизняним органам державного управління слід звернути увагу й на таку перешкоду розвитку венчурного фінансування на вітчизняному ринку ІТ-послуг, як те, що суб'єкти сфери ІТ не в повній мірі обізнані з можливостями застосування венчурного капіталу, його відмінними рисами в порівнянні з традиційним банківським ресурсом, в Україні відсутня повноцінна інформація про обсяги та характер діяльності венчурних фондів і компаній. Відтак окремим об'єктом державної політики стає навчання і виховання персоналу ІТ-компаній, формування серед працівників культури застосування венчурного капіталу в якості джерела інвестицій для реалізації інноваційних проектів на ринку ІТ-послуг [6, с. 162-170].

Потенційним джерелом інвестування в розвиток вітчизняних малих ІТ-суб'єктів є також розвиток їх співробітництва з підприємствами реального сектора, науково-дослідними та інноваційними структурами, інституціями інноваційної інфраструктури. Кожен із перелічених суб'єктів має власні бізнес-інтереси у такого роду проектах співпраці. Відповідно, готовий вкладати сюди матеріальні, трудові та фінансові ресурси, що можуть слугувати хорошою альтернативою традиційних капіталовкладень. Роль держави визначальна в контексті створення нових і підтримки діяльності існуючих бізнес-інкубаторів (причому як реальних, так і віртуальних), на базі яких відбувається комунікація між малими ІТ-фірмами та іншими суб'єктами, укладаються угоди співпраці.

Зазначені форми співробітництва особливо ефективні в існуючих умовах слабого розвитку системи проектного фінансування на ринку ІТ-послуг України. Фінансова місткість ринку внутрішнього фінансування на сьогодні об'єктивно обмежена, а внутрішній ринок кредитування під методи та способи проектного фінансування недостатньо розвинений.

Зауважимо, що одним із дієвих варіантів колективного інвестування виступає краудфандинг, перевагами якого в тому числі є онлайн-режим надання. Це сервіс, який спеціалізується на розміщенні ідей та просуванні ІТ-продукту. В залежності від типу сервісу платформа співпрацює з різними платіжними системами. Втім, ключовою проблемою розвитку такого фінансування на вітчизняному ринку ІТ-послуг є низький рівень обізнаності про механізми застосування цієї форми фінансування як з боку інвесторів, так і ініціаторів інвестиційних проектів [7, с. 269-275].

Істотним недоліком вітчизняних краудфандинг-площадок на сьогодні залишається й низький рівень їх зорієнтованості та спеціалізації на створенні інноваційних ІТ-продуктів. Це обумовлено тим, що розробникам і авторам проекту складно донести сутність інвестиційного ІТ-проекту до широкого кола населення. Відтак швидше перевага надається прямій безпосередній співпраці ІТ-суб'єктів із реальними бізнес-інвесторами.

Не слід забувати й про інструменти мікрофінансування перспективних інвестиційних проектів суб'єктів малого бізнесу на ринку ІТ-послуг.

Підприємницька діяльність традиційно характеризується високим рівнем ризику. Відтак саме мікrokредитування малого і середнього бізнесу здебільшого найчастіше виступає єдиною можливістю отримати засоби для підготовки і реалізації інвестиційних проектів. На нашу думку, мікрофінансування можна вважати найбільш оптимальним варіантом (джерелом) формування інвестиційного ресурсу для вітчизняних малих ІТ-фірм на організацію та розвиток інвестиційної діяльності.

З огляду на зазначене державі слід активніше стимулювати розвиток банківського продукту в сфері мікрофінансування (у т. ч. шляхом виділення бюджетних засобів на їх цільове використання на безповоротних засадах, надання бюджетних кредитів цільового призначення у невеликих обсягах як на поворотних, так і неповоротних засадах). З використанням інструменту мікрофінансування забезпечується підвищення рівня фінансової стійкості вітчизняних суб'єктів малого бізнесу на ринку ІТ-послуг, формується їх позитивна кредитна історія, що є вельми важливою в контексті розвитку подальшої співпраці таких суб'єктів із інвесторами та організаціями фінансово-кредитного сектора [8, с. 251-270].

Стратегія держави у сфері формування інвестиційного ресурсу суб'єктів малого бізнесу – ІТ-фірм, на нашу думку, має орієнтуватися на пошук нових, зручних і доступних джерел фінансових ресурсів, оскільки з різних причин зараз використання традиційних систем фінансування та інвестування здійснюється в обмежених обсягах. За таких умов необхідне застосування нових видів і форм залучення фінансових ресурсів для реалізації інвестиційних проектів малих підприємств у ІТ-сфері. Мова йде про венчурне фінансування, сек'юритизацію кредитного портфеля малого бізнесу, проектне фінансування, краудфандинг, мікрофінансування.

Як було встановлено в підсумку аналізу поточного стану розвитку та інвестування діяльності вітчизняних ІТ-компаній, суттєвим негативним аспектом і перешкодою сталого та структурно збалансованого розвитку ринку ІТ-послуг України залишається наявність великої кількості суб'єктів, що спеціалізуються на аутсорсингу, причому в більшій мірі орієнтовані на виконання замовлень нерезидентів.

Такі стратегії призводять до створення і збуту проміжного результату, а не кінцевої ІТ-послуги з високим рівнем доданої вартості. Такий стан справ призводить і до суттєвої тінізації економічної та трудової діяльності в галузі, формування середовища, в якому економічні агенти не мотивовані здійснювати активну та прозору інвестиційну діяльність.

Вважаємо, що державна інвестиційна політика на ринку ІТ-послуг, яка претендує на високу ефективність, має в тому числі спрямовуватися на виправлення ситуації та стимулювання переходу ІТ-підприємств до створення кінцевих ІТ-продуктів і здійснення капіталовкладень у розвиток техніко-технологічної та матеріально-технічної бази

господарювання, створення і збуту ІТ-послуг, що високотехнологічні.

У цьому контексті органам державного управління, відповідальним за становлення і розвиток у нашій державі інформаційного суспільства та сектора цифровізації економіки, слід вести активну інформаційно-промоційну діяльність з доведення до керівників підприємств розуміння стратегічних переваг зміни власної інвестиційної стратегії. Важливим критерієм ефективності такої діяльності слід вважати збільшення обсягів внутрішніх інвестицій таких ІТ-підприємств шляхом акумулювання прибутку від аутсорсингової діяльності.

Специфікою діяльності вітчизняних підприємств з аутсорсингу ІТ-послуг є й особливий характер зайнятості. Такі суб'єкти мають невеликі штати офіційно зайнятого персоналу, а відносини з більшістю працівників оформлені як договори підряду (співробітництва, надання послуг і т. ін.) з чисельними фізичними особами – підприємцями. Відповідно, доволі велика грошова маса перебуває у необлікованому секторі ринку ІТ-послуг “на руках” таких СПД-ФО. Переважно ці кошти використовуються як ресурс споживання або для розміщення на депозитних рахунках у банках.

Фактично це потужний інвестиційний ресурс, вкладення якого в ІТ-сектор мав би помітний позитивний фінансово-господарський ефект. Вирішення цього завдання потребує створення державою належних стимулів для інвестування вказаних коштів. Як показує світовий досвід, у таких цілях можуть використовуватися інструменти: створення інвестиційних фондів (з високими відсотками на вкладений у них капітал), відкриття онлайн-платформ для фрилансерів (із подальшою популяризацією в цьому середовищі інформації про можливості та переваги інвестування коштів у перспективні інвестиційні проекти на ринку ІТ-послуг), розвиток співпраці фахівців сфери ІТ-послуг і фрилансерів, що спеціалізуються на сфері інвестиційної діяльності.

Окремим стратегічним підходом може стати застосування вітчизняними ІТ-компаніями матричних структур управління реалізацією інвестиційних проектів у ІТ-сфері. Мова йде про подрібнення інвестиційних чи бізнес-проектів у сфері ІТ на окремі структури, які спеціалізуються виключно на одному проекті і всі фахівці яких займаються саме цим проектом. За такого підходу забезпечується концентрація уваги навколо одного проекту, що сприяє детінізації бізнесу та легальній зайнятості, зростанню мотивації залучених фахівців у результатах спільної діяльності, формування кращого мотиваційного поля для спільного внеску у формування інвестиційного забезпечення кожного конкретного бізнес-проекту на ринку ІТ-послуг.

Наголосимо, що іншою перспективною бізнес-моделлю залучення інвестування вітчизняними ІТ-компаніями, що спеціалізуються на аутсорсингу в сфері ІТ-послуг, є пропонування до продажу попередньо підготовлених інвестиційних пропозицій (проектів) у сфері ІТ-послуг. Йдеться про заміну пропонування на ринку послуги з розробки ІТ продуктом у вигляді інвестиційного проекту. Таким чином буде забезпечено можливість отримання

інвестиційного ресурсу на реалізацію інвестиційного проекту зі створення і надання ІТ-послуг кінцевого призначення з високим рівнем доданої вартості та трудомісткості, на відміну від лише співучасті в реалізації значно більш крупних виробничо-господарських програм, виконавцями яких є провідні зарубіжні ІТ-компанії [9, с. 42-48].

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. На наше переконання, органам державного управління слід спеціалізуватися не на окремих визначених нами напрямках державної політики, а на впровадженні повного комплексу засобів активізації інвестиційної діяльності на вітчизняному ринку ІТ-послуг. Лише комплексний і системний підхід здатен критично покращити інвестиційне середовище на цьому ринку, залучити та ефективно використати інвестиційні ресурси, забезпечити, таким чином, зростання ринку і його суб'єктів, реалізацію вагомого потенціалу в системі соціально-економічного розвитку національного господарства України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державне регулювання інвестиційного процесу в умовах функціонування ринку цінних паперів : монографія / [за заг. ред. П. О. Куцика]. – Львів : ТОВ “Растр-7”, 2014. – 296 с.
2. Інвестиційна привабливість ресурсного потенціалу торговельного підприємства : монографія / Качмарик Я. Д., Куцик П. О., Лупак Р. Л., Боліновська Н. Я. – Львів : ЛА “Піраміда”, 2012. – 168 с.
3. Структурні зміни та економічний розвиток України : монографія / [за ред. Л. В. Шинкарук]. – К. : ІЕПр НАНУ, 2011. – 696 с.
4. Лупак Р. Л. Управління покращенням інвестиційного забезпечення підприємств / Лупак Р. Л., Васильців В. Г., Польова І. М. // Бізнес Інформ. – 2015. – № 12. – С. 88-92.
5. System transformations of the national economy: challenges and expectations : collective monograph / edited by O. Vlasiuk and other. Bydgoszcz, Poland : University of Economy Publishing House, 2016. Vol. 1. – 357 p.
6. Васильців Т. Г. Характеристики функціональних складових економічної безпеки сектору інформаційно-комунікаційних технологій України / Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Васильців В. Г. // Економічний дискурс. – 2017. – Вип. 1. – С. 161-172.
7. Novakimian G. Financial constraints and investment efficiency: Internal capital allocation across the business cycle // Journal of Financial Intermediation. – 2018. – № 20 (2). – P. 264-283.
8. Теоретико-методичні засади та прикладні механізми державного регулювання розвитку внутрішньої торгівлі : монографія / [за ред. Куцика П. О., Васильціва Т. Г.]. – Львів : Вид-во ЛТЕУ, 2016. – 426 с.
9. Korutaro B., Biekpea N. Effect of business regulation on investment in emerging market economies // Review of Development Finance. – 2013. – № 3 (1). – P. 41-50.

REFERENCES

1. Kutsyk, P. O. (2014), Derzhavne rehulyuvannya investytsiynoho protsesu v umovakh funktsionuvannya rynku tsinnykh paperiv, Raster-7.
2. Kachmaryk, YA. D., Kutsyk, P. O., Lupak, R. L. and Bolinova, N. YA. (2012), Investytsiyna pryvablyvist' resursnoho potentsialu torhovel'noho pidpryyemstva, LA "Piramida".
3. Shynkaruk, L. V. (2011), Strukturni zminy ta ekonomichnyy rozvytok, IEP NANU.
4. Lupak, R. L., Vasyl'tsiv, V. H. and Pol'ova I. M. (2015), Upravlinnya pokrashchennyam investytsiynoho zabezpechennya pidpryyemstv, *Biznes Inform*, 12, 88-92.
5. Vlasiuk, O. (2016), System transformations of the national economy: challenges and expectations, University of Economy Publishing House.
6. Vasyl'tsiv, T. H., Lupak, R. L. and Vasyl'tsiv, V. H. (2017), Kharakterystyky funktsional'nykh skladovykh ekonomichnoyi bezpeky sektoru informatsiyno-komunikatsiynykh tekhnolohiy Ukrainy, *Ekonomichnyy dyskurs*, 1, 161-172.
7. Hovakimian, G. (2018), Financial constraints and investment efficiency: Internal capital allocation across the business cycle, *Journal of Financial Intermediation*, 20 (2), 264-283.
8. Kutsyk, P. O. and Vasyl'tsiv, T. H. (2016), Teoretyko-metodychni zasady ta prykladni mekhanizmy derzhavnoho rehulyuvannya rozvytku vnutrishnoyi torhivli, LTEU.
9. Korutaro, B. and Biekpea, N. (2013), Effect of business regulation on investment in emerging market economies, *Review of Development Finance*, 3 (1), 41-50.

Стаття надійшла до редакції 19 січня 2019 р.